

HAZİRAN 2023

PEYNİR GEMİSİ

Top oynayacak yerimiz yok! Burada oynanmıyor! Bize de top sahası lazım!

PAL SOKAĞI ÇOCUKLARI

"Yurtseverliğin bir türüdü bu. 'Yaşasın Arsa' diye bağırırken aslında 'Yaşasın Vatan' diye bağırıyor gibiydiler."

PEYNİR GEMİSİ

SUYA İNDİ

Peynir Gemisi, Kùltür ve Edebiyat Kulübü tarafından hazırlanmıştır. Dergimizin bu ilk sayısında Budapeşte'nin dar sokaklarından tüm dünya çocuklarına seslenen Pal Sokağı Çocukları ile haşır neşir olduk.

Büyük şehirlerin keşmekeşinde nefes almaya çalışan çocukların öyküsüdür Pal Sokağı Çocukları. Bizler de daracık sokaklarda bina yığınlarının içinde kendilerini kalabalık yetişkin dünyasından kurtarıp uçsuz bucaksız bozkırların sonsuz özgürlüğüne daldıkları

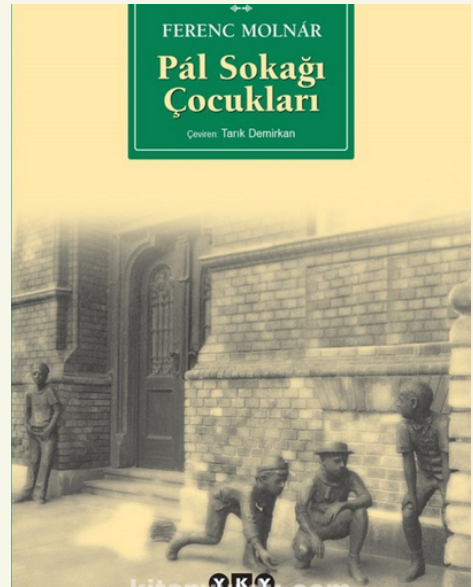
Arsa'yı canları pahasına savunan Pal Sokağı'nın yoksul çocuklarının yavaş yavaş yetişkinlerin acımasız dünyasına adım atışlarına tanık olduk. Öte yandan top oynayacak yer bulamayan ve kendilerine oyun alanı arayan Füveszkért çocuklarının Arsa'ya sahip olmak için verdikleri mücadeleyi soluksuz okuduk.

Tüm çocuklar Józsefváros semtinde yaşayan Pal Sokağı çocuklarının heyecan dolu savaşına tanıklık etsin diye Peynir Gemisi'nin bu sayısında Ferenc Molnár'ın kaleminden dökülen Pal Sokağı Çocukları'nı inceledik.

Siz, okurlarımıza, keyifli bir yolculuk olmasını dileriz.

Ayten ALBAYRAK

Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni
Kùltür ve Edebiyat Kulübü Sorumlu Öğretmen

FERÉNC MOLNÁR

OĞUZHAN YILDIRIM

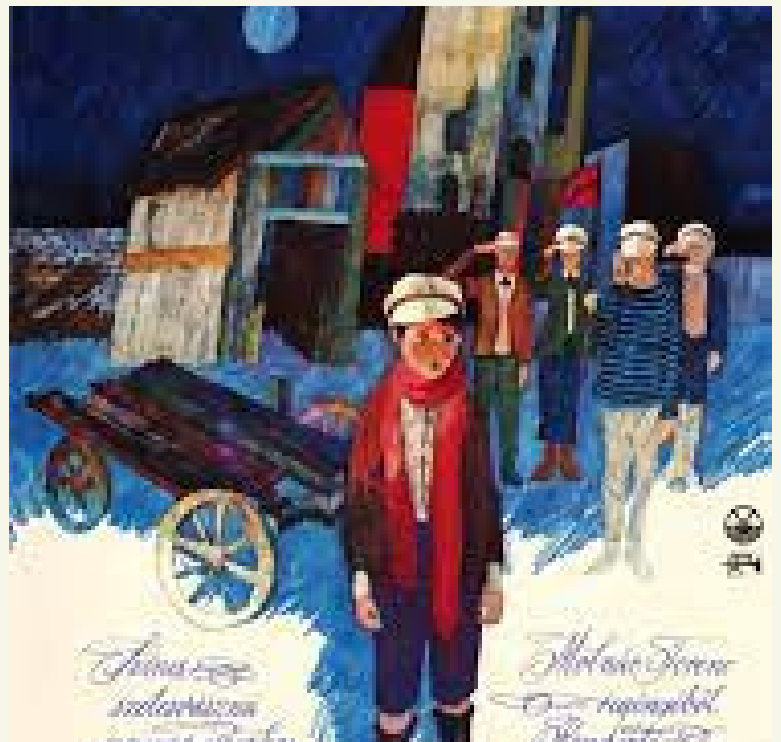

iki yıl içinde Avrupa'nın belli başlı dillerine çevrildi. Macaristan'da kitap 45 baskı yaptı. 1968'de yönetmen Zoltán Fábri tarafından çekilen film Oscar'a da aday gösterildi.

Yurtdışında ilk sahne başarısına Şeytan oyunuyla 1907'de ulaştı. 1908 yılından itibaren oyunlarını pek çok ülkede sahnelemeye başladılar. Viyana ve Berlin'in yanı sıra İtalya ve Birleşik Amerika tiyatrolarında da popüler oldu. Ama küçük burjuva toplumlarını diline dolayan eserler pek çok yerde eleştiri de aldı. En büyük başarıyı "Liliom" adlı eseriyle yakaladı. 1909 yılında Budapeşte'de sahnelenen oyun 1912'de Viyana tiyatrolarına uyarlandı. 1934'de Fritz Lang tarafından filmleştirildi. Bu film daha sonra 1945'te Broadway'de sahnelenen Carousel müzikalinin da temelini oluşturacaktı.

Ferenc Molnár, 12 Ocak 1878 tarihinde Macaristan'ın başkenti Budapeşte'de doğmuştur. Doğduğu zaman adı Ferenc Neumann'dı. Molnár adını gazetecilik yapmaya başladığı zaman aldı. Orta halli bir ailenin çocuğu olarak dünyaya geldi. Ailesinin baskısıyla hukuk fakültesine kaydolsa da üniversiteyi bitirmesinin ardından gazeteci olarak çalışmaya başladı. Kısa sürede adını duyurdu. Makaleleri kendine özgü ve eğlenceli bir üslupla kaleme alıyordu. Budapeşte'yi ve sakinlerini çok iyi tanıyor, dikkatle ele aldığı konuyu çok özenli, ama rahat bir üslupla okuyucularına aktarıyordu.

İlk romanı 23 yaşındayken yayınlandı. Eleştirmenlerin olumlu tepkisini alan Aç Şehir (Az éhes város) küçük burjuvaların çelişkili hayatını ironi ile anlatıyordu. Bir yıl sonra da tiyatro için yazdığı Bay Doktor adlı eseriyle dikkatleri çekti. Ama en büyük eseri olan ünlü Pál Sokağı Çocukları yayınlandığında da henüz 30 yaşına girmemişti. Haftalık bir çocuk dergisinde tefrika olarak yayınlanmaya başlayan Nemecsek, Boka, Geréb ve diğer çocukların öyküsü hemen ilk bölümlerin ardından çok büyük bir ilgi uyandırdı. Budapeşte'de kitap olarak yayınlanmasının ardından

I. Dünya Savaşı yıllarında Galiçya cephesinde savaş muhabirliği yaptı. Buradaki anılarını daha sonra kitap haline getirdi. Yirmili ve otuzlu yıllarda da eserleri okuyucular tarafından çok sevildi. Pek çok alanda eser verdi. Bunların bir kısmı küçük burjuvaların sahte değerlerine dayalı toplumsal yapıyı kurnazca eleştiren tiyatro oyunlarıydı. Ama lirik ve sembollere dayalı eserlerin yanı sıra komedi de kaleme aldı. Eleştirmenlerine göre eserleri çok ustaca, ama görünüşte kolay bir üslupla kaleme alınan, diyaloglara önem veren, geri planda mutlaka heyecanlı bir olgunun gizlendiği eserlerdi.

1920'li yıllardan itibaren sık sık yurtdışı gezilere başladı. Bazı ülkelerin bazı şehirlerindeki otellerde daimî olarak kiraladığı odaları vardı. Üç kez evlendi. İlk eşi ünlü Macar ressamı Margit Vészi idi. İkincisi dönemin sahne yıldızı Sári Fedák. Son eşi ise ünlü tiyatro sanatçısı Lili Darvas oldu. II. Dünya Savaşı'nın ürkütücü atmosferinde 1939'da İsviçre'ye sığındı ve bir yıl sonra da 1940 yılında Birleşik Amerika'ya göç etti. New York'ta ağır depresyona girdi. Ama o koşullarda da eserlerini yazmaya devam etti. 1949'da Broadway'de Panoptikum adlı eseri sahnelendi.

Aradığı hayatı ve huzuru bu dünyada bulamayan Ferenc Molnár ruhen içe kapandı ve 1952'de 74 yaşında öldü. Eserleri bugün de dünyanın pek çok ülkesinde severek okunuyor, sahneleniyor.

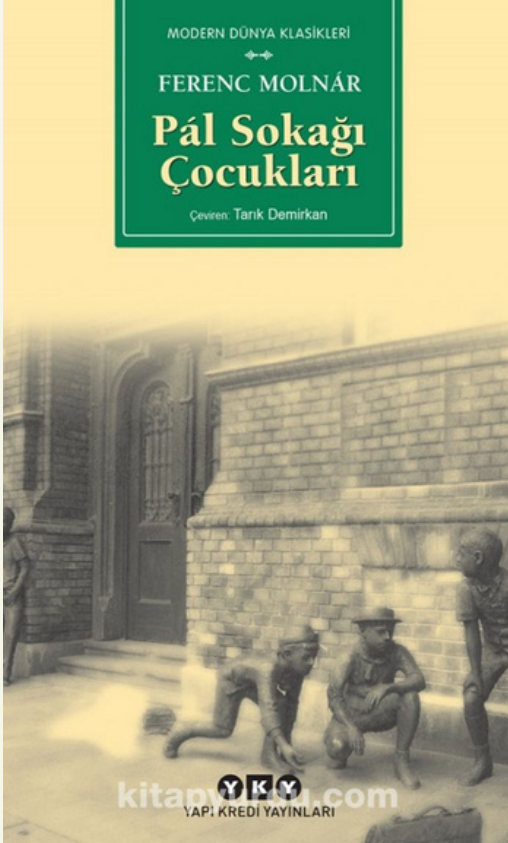
Kaynakça

<https://www.biyografi.info/kisi/ferenc-molnar>

PAL SOKAĞI ÇOCUKLARI'NIN YOLCULUĞU

ZEKERİYA SEYMEN

Pal Sokağı'ndaki çocukluğundan yola çıkarak dünya edebiyatına armağan ettiği eserindeki çocuklarla aynı kaderi paylaşır Ferenc Molnár. Arsa'nın çocukların elinden koparılıp yetişkinlerin gri dünyasına terk edilmesinde yıllar sonra, İkinci Dünya Savaşı'ndan hemen önce, İsviçre'ye ardından ABD'ye göç etmek zorunda kalmış; yaşamının sonuna kadar Budapeşte'den ayrı kalmış, Pal Sokağı'nın özlemiyle yaşamıştır.

20. yüzyıl Macar edebiyatının en önemli eseri kabul edilen Pal Sokağı Çocukları, bir edebiyat öğretmeni olan Kornél Rupp, okulda öğrencileriyle birlikte bir gazete yayımlamaya karar vermesiyle ortaya çıkmıştır.

Kornel Rupp okul gazetesi için eski öğrencilerin desteğine ihtiyaç duymuş, bir gazeteci ve öykü yazarı olan Ferenc Molnár'a ulaşip okul gazetesi için bir şey yazmasını istemiştir. Bunun üzerine Ferenc Molnár'ın "bir şey" yazmak için eline aldığı kaleminden Pal Sokağı Çocukları dökülvermiştir.

Roman, okul gazetesinde bölümler hâlinde yayımlanmış, gazetenin okurları bir sonraki bölümü dört gözle bekler olmuştur. Okul gazetesinde "arkası yarın" tadında yayımlanan eser, 1907 yılında kitap hâline getirilmiştir.

Budapeşte'nin Józsefváros semtinde yaşayan bir grup çocuğu ve onların biricik yaşam alanı olan Arsa için verdikleri mücadeleyi anlatan roman, dostluğu, ihaneti, birbirine kenetlenmeyi, bir grubun parçası olmak için nelerin göze alınabileceğini bir çocuk edasıyla dillendirir.

Yazarından daha büyük bir üne kavuşan Pal Sokağı Çocukları, kendi yolculuğuna devam etmektedir. Yayımlandıktan hemen sonra Almanca, İngilizce ve Fransızca'ya çevrilen, yayımlandığı tüm ülkelerde büyük beğeniyle okunan eser; İngiltere ve İtalya'da okunması zorunlu eserler arasına alınmıştır.

1929 yılından itibaren aralarında Bela Balok, Frank Borzega ve Zoltan Fabri'nin de bulunduğu çeşitli yönetmenler tarafından beyaz perdeye aktarılmıştır. Birçok tiyatrodan sahnelenen eseri, bizim ülkemizde Erdal Beşikçioğlu sahneye koymuştur.

Eserin ilk baskısının 100. Yıl dönümü nedeniyle 2007 yılında Budapeşte'de Nemecek ve arkadaşlarına bilye oynarken "einstand" yapıldığı anın heykeli dikilerek eserdeki olay zincirini tetikleyen bu an ölümsüzleştirilmiştir.

Bunun yanında, Pal Sokağı çocuklarının uğruna hayatlarını koyduğu Arsa da aslına uygun şekilde inşa edilmiştir.

THE BOYS OF PAUL STREET

(A PÁL UTCAI FIÚK)

A FILM BY ZOLTÁN FÁBRI

"A film that reflects on the futility and absurdity of war" - Grunes, Wordpress

"Fabri is one of the great Auteurs to direct in Hungary" - The Eastern Bloc

Kaynakça

Molnár, Ferenc. Pal Sokağı Çocukları. çev. Tarık Demirhan. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2022: s. 9-14
https://tr.wikipedia.org/wiki/Pal_Sokagi_Sokagi_Cocuklari

SONSUZLUĞUN VE ÖZÜRLÜĞÜN ADI: ARSA!

HALİL HASCIHASANOĞLU

20. yüzyılın başlarında Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'nun idari, siyasi, ekonomik, ticari ve kültürel merkezi olan Budapeşte, sanayileşmeyle birlikte kırsal kesimden aldığı göçlerle iyice kalabalıklaşarak büyük bir gürültü yumağına dönüşmüştür. "Şehir ise onlar için at arabalarının, caddelerin, dükkanların civcivli bir karmaşasından başka bir şey değildi." (Molnár, 21).

İnsanlığın yerleşik hayata geçmesinden bu yana varlığını sürdüren kentlerde, 1848 yılında İngiltere'de Sanayi Devrimi'nin yaşanmasıyla kol gücüne dayanan makineleşme ve fabrikalaşma hareketleri hız kazanmıştır. Kırsaldan kente göç artmış, zaten kalabalık olan kentlerde nüfus yoğunluğu iyice artmıştır. Kente göç eden nüfusun barınma ihtiyacını gidermek adına bu özellikle büyük kentlerde bina yapımı hız kazanmış, çocuklar içi ayrılan oyun alanlarının iyice azalmasına yol açmıştır.

1907 yayımlanan Pal Sokağı Çocukları'nda anlatılan olaylar, 19. yüzyılın sonu ile 20. yüzyılın ilk yıllarında Budapeşte'nin Józsefváros semtinde gerçekleşmektedir. Bu yıllarda Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'nun başkenti olan Budapeşte farklı din ve ırklara ait topluluklara ev sahipliği yapmaktaydı. Nitekim, okul çıkışında koz helva yemek isteyen çocukların uğrak yeri İtalyan şekeriyken (Molnár, 22.) Pal Sokağı çocuklarının oyun alanı olan arsanın bekçi de Macarcayı düzgün konuşamayan bir Slovak'tır (Molnár, 34).

Budapeşte'nin sanayileşmenin etkisiyle giderek artan bu kalabalık insan topluluklarının barınma ve çalışma ihtiyaçlarını karşılamak adına apartman ve atölye yapımı hızlanmıştır. Böyle bir durumda sokaklar başka çocuklar paylaşamayacak kadar değerli birer oyuna alanına dönüşmüştür. "Önce Esterhazy Sokağı'nda top oymak istedik ama fen lisesinden çocuklar da vardı, (...), bizi oyuna almadılar." (Molnár, 28). Boş alanların yavaş yavaş yok olamaya yüz tuttuğu zamanlarda arsa, Budapeşteli çocuklar için oyuna alanından daha fazlasını ifade etmektedir:

Arsa! Siz, Macar bozkırlarının sağlıklı çocukları, sizin evlerinizden dışarı adımınızı atmanız bile yeterli. Siz o an artık dışardasınız, uçsuz, bucaksız ovaları, başınızın üzerindeki o gökyüzü denen mavi fanusu hemen hissedersiniz. Sizin gözleriniz uzaklara bakmaya, büyük mesafelere alışmıştır. Hiçbir zaman yüksek binaların arasına sıkışıp yaşamayan sizler, Budapeşte çocukları için boş bir arsanın ne anlama geldiği anlayamazsınız. Budapeşte çocukları için boş arsa bozkır, ova, çayır demektir. Bir taraftan artık yıkılmaya yüz tutan tahta perdelerle diğer taraflardan da binalarla çevrilen bu bir karışık toprak, onlar için sonsuzluk ve özgürlük anlamını getirir. (Molnár, 32).

Budapeşte'nin Józsefváros semtinde yaşayan Pal Sokağı çocuklarının sıkışık sokaklar arasında kendilerine sağ ve soldan büyük binalarla, Pal Sokağı tarafında tahta perdelerle çevrelenmiş arsaya sahip olmaları diğer çocuklar içinde onları şanslı kılmıştır. Üstelik bu arsanın arkasında onu paha biçilmez yapan boydan boya kereste yığınlarıyla kaplı olan bir arsa daha vardır. Çocuk düşlerinin gerçekleşmesi için Józsefváros'ta bundan daha şahane bir yer olamazdı:

Kızılderili oyunları için bundan daha uygun bir ortam hayal bile edemiyorduk. Pal Sokağı'ndaki arsa dümdüz bir arsaydı. Burası Amerikan bozkırlarının yerini tutuyordu. Arkadaki kerestecinin arsasına gelince: Şehir, orman, dağlık bölge, yani o gün oyunda ihtiyaç duyulan neyse o olabilirdi. (Molnár, 34).

Büyük kentin içinde sıkışıp kalan çocuklar için sahip oldukları arsanın ne anlama geldiğini çok iyi bilen Pal Sokağı çocukları, arsalarını savunmasız bırakmamışlar; arsalarını bir ordu düzeni içinde koruma altına almışlardır. “Kereste yığınlarının tepelerine çocuklar kaleler, burçlar inşa etmişlerdir. (...) Dört beş ayrı yerde ileri mevzi kaleler yapılmıştı ve her kalenin bir komutanı, teğmeni, üsteğmeni bulunurdu.” (Molnár, 34).

Pal Sokağı çocukları bunula da yetinmemişler, kereste yığının bulunduğu arsayı ordugâh haline getirmişler, bu arsaya başka çocukların girmesini engellemek adına arsaya girmek için bir parola belirlemişlerdir. “Nemecsek, Arsa’yı sokaktan ayıran tahta perdeye belirli aralıklarla dört kez vurulduğunu duydu. (...) Dört tıklama Pal Sokağı çocuklarının parolasıydı.” (Molnár, 38). Ayrıca kereste yığınlarının oluşturduğu labirentlerin içinde birbirlerini bulabilmek için bir seslenme parolası da kullanmışlardır. “‘Hahoo ho!’ Birbirlerini ararken kullandıkları parolaydı bu.” (Molnár, 41).

Özgürlüğün sembol olarak gördükleri “Arsa”larını asker titizliğiyle savunmaya hazır olan Pal Sokağı çocukları, burayı sadece bir ordugâh olarak hayal etmemiş; bu küçük toprak parçasını vatanları olarak benimsemişler, bağımsızlığın sembolü olan kırmızı yeşil renkli bayrağı kale burçlarına dikmişlerdir. Fűvészkert çocuklarının lideri Feri Ats’ın, Arsa’ya girip bayraklarını alıp gitmesinin üzerine Kırmızı Gömlekleri’nin Arsa’yı ve kereste yığınlarını ellerinden almak istediklerini anlayan çocuklar, Arsa’yı -bir vatan toprağı gibi- sonuna kadar savunmaya karar vermişlerdir.

Burayı, bu küçücük toprak parçasını sevdikleri, gerekirse onu savunmaya da hazır oldukları çocukların gözlerinden okunuyordu. Yurtseverliğin bir türüydü bu. ‘Yaşasın Arsa’ diye bağıırken aslında ‘Yaşasın Vatan’ diye bağıyor gibiydiler. (Molnár, 48).

Pal Sokağı çocukları için özgürlüğün, sonsuzluğun sembolü olan Arsa, aynı zamanda erişkinlerin elinden kurtarabildikleri bir yaşam alanı bir vatandı. Ferenc Molnár, çocukların bu küçücük toprak parçasına verdiği değeri kalbinin derinliklerinde hissetmiş olacak ki romanın 36. sayfasından itibaren boş arazinin adını tıpkı bir ülke adı gibi yazmıştır: Arsa.

Kaynakça

Molnár, Ferenc. Pal Sokağı Çocukları. çev. Tarık Demirhan. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2022: s. 9-14

Birol Özerk, Gaye. “21. Yüzyıl Kentinde Çocuk Olmak...” Mimarlar Odası Adana Şubesi Dergisi. Ağustos 2014: 14-16.

JÓZSEFVÁROS ÇOCUKLARI

PAL SOKAĞI FÜVESZKÉRT'E KARŞI

MEHMET SALİH KUMUŐ

PAL SOKAĞI ÇOCUKLARI

Boka: Sokağın en akıllı ve lider ruhlu çocuğu olarak tasvir edilir. Boka, cesur ve kendinden emin bir karakterdir. Sokağın diğer çocukları tarafından saygı duyulan ve takdir edilen bir kiőilik olarak Kabul edilir. Ayrıca Boka dürüst ve adaletli bir karakterdir.

Nemecsek: Nemecsek sokağın en zayıf insanlarından biridir ve zorbalığa maruz kalır. Ancak karakteri ayırt eden özellik, kalbi, cesareti ve özüdür. Boka ve arkadaşları sokağın diğer üyelerine karşı sık sık mücadele ederler ve Nemecsek genellikle bu mücadelelerde kendisine zarar gelmesine rağmen, cesaretiyle sokağın diğer çocuklarına örnek olur.

Weisz: Weisz sokağın en zeki insanlarından biridir ve sık sık diğer çocuklara yardım eder. Ayrıca kitapta geçen bir diyalogta Weisz'in sokaktaki çocuklar tarafından çok sevildiği ve saygı gösterildiğini de belirtiyor. Ayrıca macun derneğinin de bir üyesidir.

Gereb: Gereb, Boka ve Nemecsek'in karşılaőtıđı zorluklarla ilgili birkaç olayda yer alıyor. İnsanların korkulu rüyası olan Kızıl gömlekli çeteye yardım ettiği için Pal sokağı çocukları tarafından dışlanmıştı. Gerebin özellikle Nemecseke karşı kötü gözle onu korkutmaya çalışması Pal sokağı çocukları tarafından hoş karşılanmaz. Ancak kitabın sonlarına doğru Gereb Pal sokağı çocuklarına yardım etmek için birkaç kez çaba harcar.

Csele: Görüntüsüne çok önem veren, titiz bir çocuktur. Pal sokağı çocukları arasında en temiz ve en sakin olan üyedir. Pal Sokağı çocukları ile Kızıl gömlekliler arasındaki mektup iletişimini sağlayan kişidir. Pal sokağı çocukları ile Macun Derneğinin bayrağını Csele'nin ablası yapmıştır. Csele ayrıca Macun Derneği'nin bir üyesidir.

Barabas: Pal Sokağı çocuklarından biridir. Ayrıca Macun Derneği'nin bir ve bu dernekte damga sorumlusu olarak görev yapmaktadır. Kızıl Gömlekliler grubuyla yapılan savaşta kulelerden kum torbası atma görevini yerine getirmektedir.

Kolnay: Pal Sokağı çocuklarındandır. Ayrıca Macun Derneği'nin bir üyesidir. Macun çiğneme görevini ilk üstlenen kişidir. Weisz'den sonra Macun Derneği'nin yeni başkanı seçilmiştir. Macun Derneği'nin mevcut tüm parası kendisinde bulunmaktadır. Kızıl Gömlekliler grubuna karşı yapılan savaşta Kızıl Gömlekliler grubuna karşı yapılan savaşta Barabas ile birlikte kum torbası atmakla ve savaş borazanını çalmakla görevlendirilmiştir.

Csonakos: Belli bir süre köyde yaşadıkdan sonra ailesiyle şehre yerleşen Csonakos Pal sokağı çocuklarındandır. Kızıl gömleklilere yapılan operasyonda Boka ve Nemecek'e eşlik etmiştir. İsmi anlamı Macarca'da "kayıkçı" anlamına gelmektedir. Çok yüksek sesle ve uzunca ıslık çalma yeteneği vardır. Kızıl gömleklilerle yapılan savaşta Pastzor Kardeşler'den büyük olanı yenerek önemli bir başarı elde etmiştir.

Feri Ats: Feri Ats, sokaktaki çocuklar arasında oldukça popülerdir. Cesur bir çocuk olarak tasvir edilir. Feri Ats aynı zamanda Kızıl gömlekliler çetesinde lider konumundadır. Pal sokağı çocuklarına karşı büyük bir savaş vermiştir.

Pastzor Kardeşler: Ürkütücü ve delici bakışlarıyla korkutucu etkiye sahip olan bu kardeşler ayrıca esmer tenlidirler. Başlarını öne eğerek gezen bu kardeşleri gülerken gören olmamıştır. Kızıl gömlekliler grubunda elçilik görevi yapmaktadırlar. Nemecsek ve arkadaşlarına einstand (zorbalık yapmak için kullandıkları argo kelime) yapmışlardır. Feri Ats'ın Pal sokağı çocuklarına karşı düzenlediği savaşta önemli bir koz olarak yer almışlardır.

Wendauer: Ağaçlara çıkarak gözcülükte bulunmuştur. Silah deposunun muhafız yardımcı olarak görev yapmaktadır.

Szabencics: Kızıl gömlekliler çetesindeki en saf üyedir. Nemecsek gibi küçük el ve ayaklara sahiptir. Pal sokağı çocuklarına karşı elçilik görevinde bulunmuştur.

Kaynakça
Molnár, Ferenc. Pal Sokağı
Çocukları. çev. Tarık Demirkan.
İstanbul: Yapı Kredi Yayınları,
2022.

GARİBALDİ NAPOLYAN'A KARŞI

GİZEM MEHTAP DEDEOĞLU

THE MOST EXTRAORDINARY BATTLE
FOUGHT BY THE BRAVEST
THAT EVER HAD TO
DIE FOR
ER.

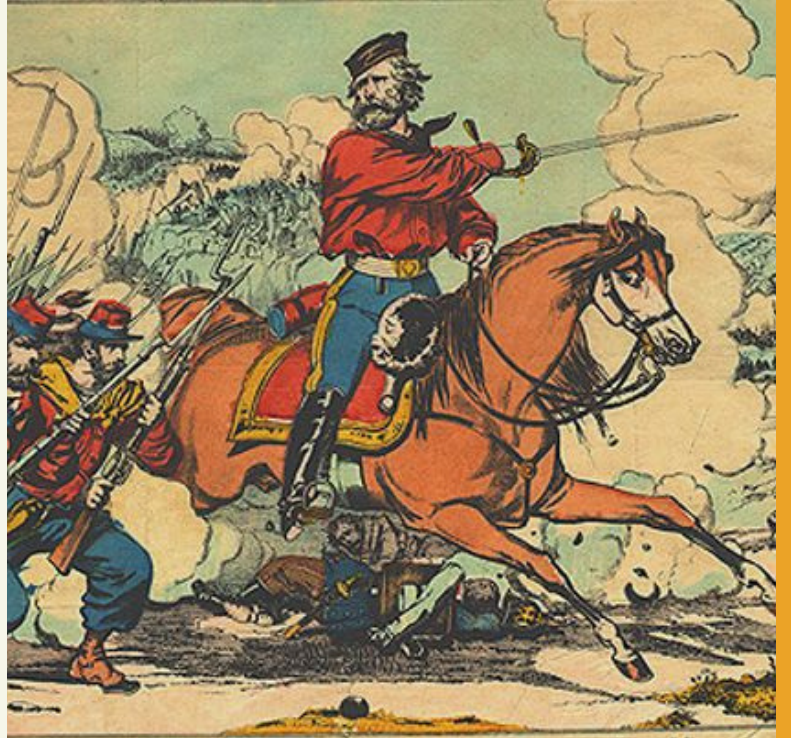

Pastor kardeşlerin, Müze'nin bahçesinde bilye oynayan Nemeçsek, Weisz, Richter ve Kolnay'ı bir süre gözetledikten sonra Nemeçsek'in önünde dikilerek "Einstead!" deyip Pal Sokağı çocuklarının bilyelerine el koymasıyla Pal Sokağı Çocukları ile fen lisesinde okuyan Fűvészkert çocukları arasında ilk gerginlik baş göstermiştir.

Bu olayı hemen ardından Fűvészkert çocuklarının lideri Feri Ats, Pal Sokağı çocuklarının Arsa'sına girerek bağımsızlığın sembolü olarak gördükleri yeşil kırmızı bayrağı Nemeçsek'in gözünün içine bak baka alıp gitmiştir. "Feri Ats bayrağın yanında sağ ayağını kalenin duvarına koymuş bir şekilde kendine bakıyordu. Korkunç Feri Ats (...) Fűvészkert çocuklarının lideri yukarıda durmuş ona bakıyordu. Kızıl gömleği rüzgârda dalgalanıyordu." (Molnár, 38).

Geniş omuzlu, yapılı bir çocuk olan Feri Ats'a, giydiği kızıl gömlek savaşçı bir hava katardı. Bu haliyle Feri Ats, İtalyan'ın kurulmasında büyük rolü olan ve çeşitli halkların özgürlük mücadelesine düzensiz savaş taktikleriyle destek veren kendisinin ve etrafında toplanan gönüllerinin giydiği kırmızı gömlekle bağımsızlığının sembolü haline gelen Guiseppe Garibaldi'ye benzer.

"Kızıl gömlekle, İtalyan isyancılarının lideri Garibaldi gibi bir havası vardı. Fűvészkert çocukları bu kızıl gömlek konusunda Feri Ats'ı takip ederlerdi." (Molnár, 38).

Başkanlık seçiminin ardından Pal Sokağı çocuklarının lideri Boka, Kızıl Gömlekliler'in eninde sonunda kendilerini Arsa'dan atmak için hareket geçecekleri konusunda arkadaşlarını uyararak Arsa'yı canları pahasına savunacaklarını ifade etmiştir. Bununla birlikte, Boka yanında Nemecek ve Csonakos ile birlikte Kızıl Gömlekliler'in silahların sakladıkları Füvészkert Parkı'na akşam vakti girerek onlardan korkmadıklarını gösteren bir not bırakmışlardır: "Pal Sokağı çocukları buradaydı." (Molnar, 71).

Bu olaydan iki gün sonra, bir perşembe akşamı bir araya Kırmızı Gömlekliler; Pal Sokağı çocuklarının bu pusulayı ağaca yapıştırmasını tehdit olarak algılamış ve intikam almaya karar vermişlerdir. Arsa'yı al-

mayı erteleyen Feri Ats yaşanan bu olaydan sonra saldırıyı hemen gerçekleştirmeye karar vermiş ve savaş planını açıklamıştır:

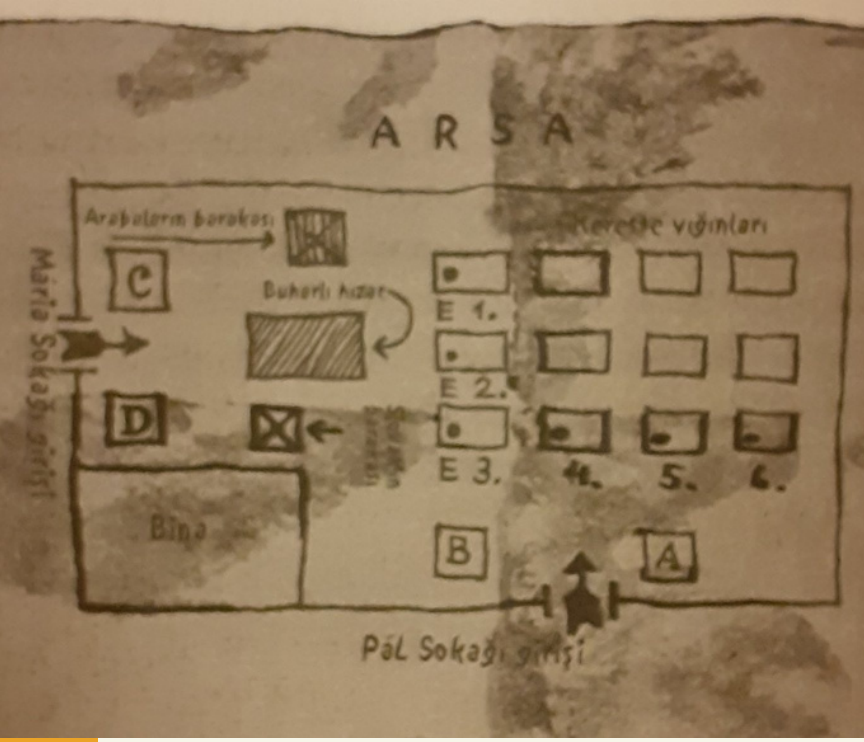
Askerlerimizin yarısı Maria Sokağı tarafından Arsa'ya girecek ve oradaki kaleleri ele geçirecek. Askerlerimizin diğer yarısı Pal Sokağı tarafından gelecek ve onlara kapıyı sen içerden açacaksın o zaman Arsa'dakiler için kaçacak iki yol var: Ya Arsa'yı bırakıp sokağa doğru gidecekler ya da keresteci tarafına kaçacaklar ki o durum da o taraftaki askerlerimiz (...) onlara saldıracak." (Molnár, 108).

En başından beri Kırmızı Gömlekliler'in sistematik olarak Pal Sokağı çocuklarına saldırmalarının sebebi bina yapımının artmasıyla iyice daralan sokaklarda çocuklarına kendilerine oynayacak yer bulamamalarıdır. "(...) Top oynayacak yerimiz yok! Burada oynanmıyor! Esterhazy Sokağı'nda her zaman yer kavgası oluyor. Bize de top sahası

lazım! İşte bu kadar!" (Molnár, 68). Gerçek askerleri savaşa götüren nedenler gibi gerçeklerle savaş kararı almıştı Füvészkert çocukları. Bu neden Feri Ats'ın kararlı sesinde bir kez daha çınlamıştı: "Bize top oynayacağımız alan lazım. Ne olursa olsun bu arsayı ele geçireceğiz." (Molnár,108).

Cuma günü Arsa'da toplanan Pal Sokağı çocukları, Boka tarafından tahta perdeye asılan ve topraklarının tehlike altında olduğu Kızıl Gömleklilerin Arsa'ya saldırmaya hazırlandıkları ancak Pal Sokağı çocuklarının imparatorluklarını canları pahasına savunacaklarını yazılı olduğu bir bildiri ile karşılaşmışlardır. Altında Boka'nın imzasının bulunduğu bildiriye defalarca okuyup ezberledikten sonra Boka'nın etrafında toplanmışlardır. Cebinden savaş planını çıkaran Boka, savaş planını detaylıca arkadaşlarıyla paylaşmıştır:

A müfrezesinde üç kişi olacak. Başlarında ise Weisz. B müfrezesinde de üç kişi olacak onlara da Leszik kumanda edecek. Maria Sokağına açılan kapıyı fa iki kişi koruyacak: C müfrezesinin başında Richter, D müfrezesinin başında da Kolnay olacak! (...) 1,2 ve 3 numaralı kaleler Arsa'yı koruyacak. 4,5 ve 6 numaralı kaleler ise kum bombalarıyla A ve B müfrezesindekilere yardım edecekler. Müfreme komutanları ise (...) yanlarına ikişer kişi seçeceklerdir." (Molnár, 125).

Boka'nın planına göre hareket etmeye karar veren çocuklar, savaş önce tatbikat yapmak üzere görev yerlerine geçtiklerinde Arsa'nın ortasında tek başına kalan Boka, kendini çok önemli bir çarpışmanın arefesindeki ordu komutanı gibi hissetmekteydi. İçinden çocukları ve Arsa'yı canı pahasına koruyacağını mırıldanan Boka'nın aklına, tarihin en başarılı liderlerinden biri olarak gösterilen askeri ve politik stratejileri halen dünya çapındaki birçok askeri okulda ders olarak okutulan, Napolyon Savaşları süresince Avrupa'ya korku salan Fransa İmparatoru ve İtalya Kralı Napolyon Bonapart gelmiştir. Boka savaş alanında da Napolyon edasıyla boy göstermiştir: "(...) aynen Napolyon gibi görünüyordu. Yani tam bir savaş komutanı gibi olmuştu." (Molnár, 173).

Tüm hazırlıklar yapılmış, iki taraf da hazırlıklarını tamamlamış; Kızıl Gömleklilerle Pal Sokağı çocukları ılık bir bahar günü karşı karşıya gelmişlerdir. Kırmızı Gömlekliler kendilerine oyun alanı yaratmak için, Pal Sokağı çocukları ise vatan olarak benimsedikleri toprak parçası için ölümünde mücadele etmişlerdir. Bu uğurda Nemecsek'i kaybeden Pal Sokağı çocukları canları pahasına Arsa'larını korumaya başarmıştır

Günün sonunda hiçbir savaşın kazanını olmadığı gibi bu savaşında kazanın olmamıştır.

üçük gruplar kendi aralarında savaşırken egemen güçler kendi planlarını uygulamaya devam etmiştir. Savaştan sonra Kızıl Gömlekliler birbirine girmiş, Feri Ats'ı görevden alıp yerine büyük Pastor'u seçmişlerdir. Kızıl Gömleklilerin tarafında her şey yoluna girmiş görünürken Füvészkert'in bekçisi yanlarına gelerek parkı terk etmeleri gerektiğini bildirmiştir. Böylelikle, Füvészkert çocukları yersiz yurtsuz kalmıştır.

Canları pahasına savaşarak Arsa'yı korumayı başaran hatta bu uğurda küçücük Nemecsek'i kara toprağa veren Pal Sokağı çocukları da ölümüne çarpıştıkları Füvészkert çocukları ile aynı yazgıyı paylaşmaya mahkûm edilmiştir. Nemecsek'in aralarından ayrıldığı gün Boka, Arsa'ya giderek küçük arkadaşının ayak izlerini aramış, herkesten uzak yaşananları tek tek gözünde canlandırarak Nemecsek'e kendince veda etmiştir. Tam Arsa'dan ayrılacağı sırada kötü

haberi Arsa'nın bekçisi Janó'dan alır: "Pazartesi geliyorlar. Arsada yapacaklar bir bina. (...) Ev yapacaklar! dedi Janó monoton bir sesle. Kocaman üç katlı... Arsanın sahibi kimse o yapacak." (Molnár, 234).

Erişkinlerin dünyasında erişkinlerin kurallara göre oynayarak tutunmaya çalışan büyük şehrin çocukları, oyunu kaybetmiştir. Ellerinden son toprak parçaları da alınan çocuklar; kalabalık, sıkışık, gürültülü sokak aralarına itilmiştir. Dünyanın tüm çocukları, Pal Sokağı çocukları gibi kavga dövüş içinde kendilerine oyun oynayacak küçük bir alan bulmaya ya da küçücük odalarına mahkûm edilmiştir.

Kaynakça

Molnár, Ferenc. Pal Sokağı Çocukları. çev. Tarık Demirkan. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2022.

<https://bilimveutopya.com.tr/garibaldinin-ilginc-hikayesi>

<https://www.tarihiolaylar.com/biyografiler/napolyon-bonapart>